

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Sabiedrības iesaiste pašvaldības darbā. Pašvaldību likums

Finansē
Eiropas Savienība
NextGenerationEU

Nacionālais
attīstības plāns

Marta Bergmane

Pašvaldību departamenta direktora vietniece – Pašvaldību darbības tiesiskā nodrošinājuma nodaļas vadītāja

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Saturs

- I. Sabiedrības iesaistes stiprināšana
- II. Pašvaldības darba atklātums
- III. Sabiedrības iesaistes rīki

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

I. Sabiedrības iesaistes stiprināšana

Pašvaldību likuma devums

- ❖ Sabiedrības **informēšanas un iesaistes pasākumi** pašvaldības ikdienas darbā – paplašinātas sabiedrības iespējas sekot sēžu norisei, saņemt informāciju par lēmumu pieņemšanas gaitu
- ❖ Veicināts pašvaldības **darbinieku pieņemšanas caurspīdīgums** – **atklāti konkursi uz valsts amatpersonu** amatiem
- ❖ Stiprināts **autonomo funkciju prioritātes** princips un sabiedrības iespēja izteikt viedokli par pašvaldības **brīvprātīgo iniciatīvu samērīgumu**
- ❖ **Jauni** sabiedrības **iesaistes rīki** efektīvākai līdzdalībai pašvaldības **lēmumu pieņemšanā**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

I. Sabiedrības iesaistes stiprināšana

Mērķis un rezultāts

Mērķis -

sekmēt **efektīvu**, **atklātu** un **atbildīgu** pašvaldības darbu un šā darba atbilstību administratīvās teritorijas **iedzīvotāju interesēm**.

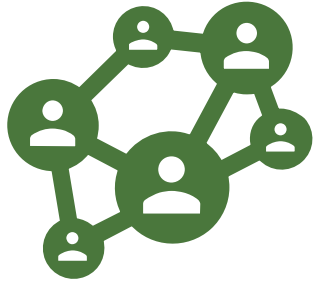
Sasniedzamais rezultāts:

- **aktīva** un par attīstības procesiem **izglītota** sabiedrība
- **sabiedrības vajadzībās** balstīti pašvaldības **lēmumi**
- **efektīva sadarbība** un **dialogs** starp pašvaldību un sabiedrību
- **augusi sabiedrības uzticēšanās** publiskajai pārvaldei
- **pieejams atbalsts** vietējo iniciatīvu īstenošanai

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Pašvaldības darba atklātums Konsultācijas ar sabiedrību

Domei ir **tiesības** un noteiktos gadījumos arī **pienākums** organizēt **konsultācijas ar iedzīvotājiem**, kā arī noteikt citus sabiedrības iesaistes veidus, lai veicinātu iedzīvotāju **interesu ievērošanu un pašvaldības ilgtspējīgu attīstību**.

Pašvaldības **nolikumā** nosaka kārtību, kādā:

- pašvaldība sadarbojas ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām (biedrībām un nodibinājumiem) un **nodrošina sabiedrības iesaisti** pašvaldības darbā;
- organizējama **publiskā apspriešana**
- kārtību, kādā iedzīvotāji var **piedalīties domes** un tās **komiteju sēdēs**.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Pašvaldības darba atklātums Konsultācijas ar sabiedrību

Pašvaldība sabiedrībai sniedz **patiesu un objektīvu informāciju**, pēc iespējas izmantojot **dažādus saziņas kanālus**.

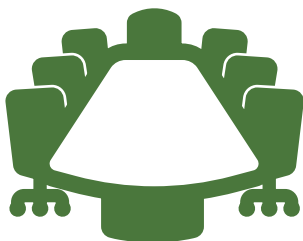
Pašvaldība savā darbībā **atbalsta pilsoniskās sabiedrības organizācijas** (biedrības un nodibinājumus) tās teritorijā.

! Aicinām iepazīties ar Valsts kancelejas izstrādātajām [Vadlīnijām sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai valsts pārvaldē](#)! (2022)

! Aicinām iepazīties ar domnīcas «Providus» sagatavotajiem [Atvērtības standartiem: ieteikumiem pašvaldībām lielākas atvērtības nodrošināšanai](#) (2021)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Pašvaldības darba atklātums

Domes un komitejas sēde

Pašvaldības darba **reglamentā** nosaka, kā tiek nodrošināts sēdes **atklātums** un to sēdes dalībnieku **iespēja izteikties** par sēdē izskatāmajiem jautājumiem, kuri nav domes deputāti gadījumā, kad sēde notiek attālināti, izmantojot tiešsaistes **videokonferences** sarunu rīku.

Sēde un balsošana ir atklāta.

Sēdi vai tās daļu pasludina par **slēgtu**, ja nepieciešams izskatīt jautājumu, kas skar:

- ✓ personas privāto dzīvi;
- ✓ bērnu intereses;
- ✓ adopcijas noslēpumu;
- ✓ komercnoslēpumu;
- ✓ citu informāciju, kuras izpaušana ir aizliegta saskaņā ar likumu.

! Pašvaldība savā oficiālajā **tīmekļvietnē** nodrošina **domes sēdes audiovizuālu tiešraidi**.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Pašvaldības darba atklātums Informācijas pieejamība

Darba kārtība, laiks, vieta	Komitejas sēde Nekavējoties pēc sēdes sasaukšanas publicē tīmekļvietnē	Domes sēde	
		kārtējā	ārkārtas
		3 d.d. pirms sēdes publicē tīmekļvietnē un izliek apmeklētājiem pieejamā vietā	Pirms sēdes publicē tīmekļvietnē
Lēmumu projekti	-	Publiski pieejami 3 d.d. pirms sēdes	-
Protokols	Publicē tīmekļvietnē 3 d.d. pēc parakstīšanas		
Lēmumi	-	Publicē tīmekļvietnē 3 d.d. pēc parakstīšanas	
Ieraksts	Audio vai audiovizuāls ieraksts → publiski pieejams	Audiovizuāls ieraksts → publicē tīmekļvietnē 5 d.d. laikā pēc sēdes	

! Aicinām dokumentus (lēmumi, protokoli) **tīmekļvietnē** ievietot **mašīnlasāmā formātā** – ar iespēju tos **apstrādāt** un **redigēt**.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Pašvaldības darba atklātums Amatu konkursu rīkošana

Pašvaldības **izpilddirektoru** izraugās **atklātā konkursā**.

Pašvaldības **darbiniekus**, kas ir **valsts amatpersonas** atbilstoši likumam "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā", izraugās **atklātā konkursā**.

Amata kandidātu **vērtēšanas kārtību un kritērijus**, tostarp kandidāta izglītības, iepriekšējās darba pieredzes un kompetences prasības, **nosaka**:

- ✓ **izpilddirektoram** – **dome**
- ✓ iestādes **vadītājam** – **izpilddirektors**
- ✓ pārējiem **darbiniekiem** – attiecīgās **iestādes vadītājs**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Pašvaldības darba atklātums Saistošo noteikumu paskaidrojuma raksts

Saistošo noteikumu projekta paskaidrojuma raksts

=

Vispusīgs saistošo noteikumu sākotnējās ietekmes izvērtējums

- mērķis un nepieciešamības pamatojums, **alternatīvi risinājumi**
- **fiskālā ietekme** uz pašvaldības budžetu ar konkrētiem aprēķiniem (*izņemot saistošos noteikumus par pašvaldības nodevām*)
- sociālā ietekme, ietekme uz vidi, iedzīvotāju veselību, uzņēmējdarbības vidi, konkurenci
- ietekme uz administratīvajām procedūrām un to izmaksām visām iesaistītajām personām
- **ietekme uz pašvaldības funkcijām** un cilvēkresursiem
- izpildes nodrošināšanas kārtība
- **prasību un izmaksu samērīgums** pret paredzētajiem ieguvumiem
- **veiktās konsultācijas ar privātpersonām** un institūcijām

! VARAM tīmekļvietnē pieejami **metodiskie materiāli** par saistošo noteikumu paskaidrojuma raksta saturu un sabiedrības līdzdalību saistošo noteikumu projekta izstrādē.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Pašvaldības darba atklātums

Sabiedrības viedoklis par saistošo noteikumu projektu

Princips → **brīvprātīgās iniciatīvas plāno** un finansējumu to izpildei nodrošina, **ja tas netraucē** pašvaldības kompetencē esošo autonomo **funkciju** un deleģēto pārvaldes **uzdevumu izpildei**

Saistošo noteikumu **paskaidrojuma rakstā** atspoguļojams izmaksu samērīgums un apliecināma pašvaldības iespēja īstenot brīvprātīgo iniciatīvu!

Sabiedrības pārstāvjus iespējams **iesaistīt** jau saistošo noteikumu **projekta sākotnējās izstrādes** gaitā.

Saistošo noteikumu **projektu** un tā paskaidrojuma rakstu publicē pašvaldības oficiālajā **tīmekļvietnē** uz termiņu, kas nav mazāks par **divām nedēļām**.

Saņemtos **viedokļus** apkopo un atspoguļo **paskaidrojuma rakstā**.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki Likumā nosauktās formas

- **Informatīvais izdevums** (52. pants)
- **Komisijas un konsultatīvās padomes** (53. pants)
- **Publiskā apspriešana** (54., 55. pants)
- **Kolektīvais iesniegums** (56., 57. pants)
- **Iedzīvotāju padome** (58. pants)
- **Līdzdalības budžets** (59.-62. pants)

No **2025.gada** vismaz **0,5% apmērā no vidējiem IIN un NĪN** ieņēmumiem pēdējos 3 gados.

Projekta **iesniedzējs**:

- ✓ fiziska persona **≥ 16** gadu
- ✓ biedrība vai nodibinājums, kurā nav pašvaldības dalības

Balsotājs:

- ✓ **≥ 16** gadu
- ✓ dzīvesvieta **deklarēta** pašvaldības administratīvajā teritorijā

Īstenošana:

- ✓ pašvaldība

Izlieto sabiedrības ierosinātiem **teritorijas attīstības projektiem**.

Līdzdalības budžeta **nolikums = saistošie noteikumi**.

- **Pašvaldības referendums** (63. pants)

Vietējo pašvaldību referendumu likums - spēkā no 1.09.2024., elektroniska balsošana referendumā no 1.08.2025.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki Informatīvais izdevums

Pašvaldība ir tiesīga izdot **periodisku iespiedtehnikā** izdotu izdevumu, kurā tā:

- informē par **autonomo funkciju un brīvprātīgo iniciatīvu** izpildi,
- publicē **normatīvajos aktos noteikto** informāciju.

Izdod **ne biežāk kā 1x mēnesī, izņemot**, ja izdevumā **publicē tikai**:

- informāciju par pašvaldības sagatavotajiem **saistošo noteikumu projektiem**;
- izdotos **tiesību aktus un to skaidrojumus**;
- informāciju **ārkārtējās situācijas, izņēmuma stāvokļa, katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā**.

Bez maksas – sagatavošanu un izplatīšanu sedz **no pašvaldības budžeta**.

Pārpublicē arī elektroniski pašvaldības oficiālajā tīmekļvietnē, norādot atsauci uz informatīvā izdevuma izdošanas datumu un numuru.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki Informatīvais izdevums

Ministru kabineta 01.06.2023. noteikumi Nr. 264
«Pašvaldības informatīvā izdevuma vizuālā noformējuma prasības»

Titullapā:

- ✓ **pašvaldības** nosaukums
- ✓ pašvaldības **ģerbonis**
- ✓ informatīvā izdevuma **nosaukums** + norāde, ka šis ir informatīvais izdevums
- ✓ izdošanas **datums, numurs, laidienu skaits**

Informatīvajā izdevumā **var ievietot attēlus**, kas **papildina** vai **paskaidro** informatīvajā izdevumā ietverto informāciju.

! Aicinām iepazīties ar metodisko materiālu [**VARAM tīmekļvietnē**](#).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki Komisijas un konsultatīvās padomes

Var izveidot, lai **iesaistītu sabiedrību funkciju** pildīšanā → nosaka
pašvaldības nolikumā

Izveidošanas **nepieciešamību**
Kompetenci
Sastāvu
Darba organizāciju nosaka

Likums
Domes **lēmums**
Domes pieņemts **nolikums**

Sēdes ir **atklātas** → izņemot **slēgto** daļu

≥ 3 d.d. pirms sēdes vai **nekavējoties** pēc sasaukšanas **sēdes laiku un darba
kārtību publicē tīmekļvietnē:**

→ ievērojot **informācijas pieejamības ierobežojumus**

→ **nav obligāti** komisijām, kuras izveidotas **uz cita likuma pamata**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki Komisijas un konsultatīvās padomes

Sēdes tiek **protokolētas** → protokolus **publicē** tīmekļvietnē:

- ✓ ievērojot **informācijas pieejamības ierobežojumus**
- ✓ ievērojot **speciālā likuma** prasības

Slēgtās sēdes darba kārtību vai sēdes slēgtajā daļā iekļautos jautājumus un sēdes protokolu pilnā apjomā **nepublisko**, bet **norāda** izskatāmā jautājuma un pieņemtā lēmuma **būtību**.

!!! Darba grupām nav paredzēts īpašs regulējums.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki Publiskā apspriešana

Par pašvaldības **autonomās kompetences jautājumiem** – ierosina:

- ✓ administratīvās teritorijas **iedzīvotāji**:
 - ✓ pašvaldība **var noteikt** minimālo skaitu
 - ✓ **nav** vecuma un citu **ierobežojumu**
- ✓ **iedzīvotāju padome**
- ✓ **dome**
- ✓ domes **priekšsēdētājs**

- ierosinājumam **pievieno** apspriežamo jautājumu vai **dokumenta projektu**
- **dome** pieņem **lēmumu** par publiskās apspriešanas **uzsākšanu**
- **pašvaldība** sagatavo **paziņojumu** par publisko apspriešanu – apspriežamais jautājums, tā pamatojums, apspriešanas termiņš →
≥ 3 d.d. **pirms** publiskās apspriešanas sākuma **publicē oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis"**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki Publiskā apspriešana

Sabiedrības viedokļa saņemšana:

- ≥ 30 dienas
- mutvārdos vai rakstveidā

→ Pašvaldība apkopo **viedokļus** un **apstiprina kopsavilkumu**, norādot vērā neņemto viedokļu noraidīšanas iemeslus

→ 3 d.d. laikā **publisko kopsavilkumu**

→ **Dome 1 mēneša** laikā **lemj** par publiskajai apspriešanai nodoto **dokumentu**

Publiskajai apspriešanai nodotais **dokuments** un saistītie **pašvaldības lēmumi** ir **publiski pieejami** visā publiskās **apspriešanas laikā** un vēl **≥ 1 gadu pēc** publiskās apspriešanas kopsavilkuma apstiprināšanas – pašvaldības nolikumā nosaka informācijas pieejamības kārtību:

- ✓ klātienē **centrālās pārvaldes ēkā**
- ✓ pašvaldības oficiālajā **tīmekļvietnē**
- ✓ citur

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki Publiskā apspriešana

Nerīko par:

- pašvaldības budžetu
- pašvaldības pakalpojumu maksu
- nodokļu vai nodevu likmēm
- pašvaldības amatpersonu iecelšanu amatā un atbrīvošanu no tā
- pašvaldības iekšējās darba organizācijas jautājumiem
- jautājumiem, kas ir citu institūciju kompetencē

Atkārtotu publisko apspriešanu par publiskajai apspriešanai nodotu dokumentu var rīkot **≥ 1 gadu pēc** iepriekšējās publiskās apspriešanas kopsavilkuma apstiprināšanas.

! **Shematisks** informatīvais materiāls par **publiskās apspriešanas** norisi pieejams [VARAM tīmekļvietnē](#).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki

Kolektīvais iesniegums

Iesnieguma saturs:

- ✓ **prasījums pašvaldībai** par tās **kompetences** jautājumiem, ietverot pamatojumu
- ✓ **kontaktpersona** – fiziskā persona, kas pilnvarota pārstāvēt kolektīvā iesnieguma iesniedzējus, tās adresi un kontaktinformāciju
- ✓ **katra** iesniedzēja – parakstītāja **vārds**, **uzvārds** un **personas kods**
- ☒ nepieņemams demokrātiskā sabiedrībā vai klaji aizskarošs
- ☒ pārkāpj vērtības, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības

Iesnieguma iesniedzējs:

- ✓ ≥ 16 gadu
- ✓ Latvijas Republikas **pilsonis**
- ✓ dzīvesvieta **deklarēta** vai pieder **nekustamais īpašums** pašvaldības administratīvajā teritorijā

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki

Kolektīvais iesniegums

Iesniedzēju **skaits** atkarībā no pašvaldības un iedzīvotāju skaita:

- ✓ < 15 000 iedzīvotāju – **100**
- ✓ 15 000 - 30 000 iedzīvotāju – **200**
- ✓ > 30 000 iedzīvotāju un valstspilsētas pašvaldībā – **300**
- ✓ Rīgas valstspilsētas pašvaldībā – **2 000**

Parakstus var vākt **elektroniski** → nodrošina parakstītāju identifikāciju un FPD aizsardzību
→ **iesniedz tehnisko informāciju** – apstiprina parakstīšanu, parakstītāju **skaitu**, katra parakstītāja **vārdu, uzvārdu, personas kodu**

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

- līdz attiecīgā gada 31.janvārim **nodrošina statistikas datu pieejamību** pašvaldībām par attiecīgā gada 1.janvārī deklarēto un reģistrēto personu skaitu pašvaldības administratīvajā teritorijā
- **elektroniski pārbauda** kolektīvā iesnieguma **parakstītāju atbilstību** noteiktajām prasībām pēc pašvaldības pieprasījuma

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki Kolektīvais iesniegums

Pašvaldība **7 darbdienu** laikā **izvērtē** iesnieguma atbilstību →

→ izskata nākamajā **domes** kārtējā **sēdē**

→ lemj par iesnieguma **turpmāko virzību**

→ nosaka **atbildīgo** pašvaldības **institūciju**

Atbildīgā institūcija:

- **pēc 3 mēnešiem** domes **sēdē** sniedz **pārskatu** par iesnieguma virzību
- **ik pēc 3 mēnešiem** publicē **atskaiti** par virzību **tīmekļvietnē** un informē iesniedzējus

Ja dokuments **neatbilst** kolektīvā iesnieguma prasībām, pašvaldība **atbild iesniegumu likumā** noteiktajā kārtībā.

! **Shematisks** informatīvais materiāls par **kolektīvā iesnieguma** izskatīšanu pieejams [VARAM tīmekļvietnē](#).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki Iedzīvotāju padome

Konsultatīva institūcija, ko pašvaldība **var izveidot vietējo kopienu iedzīvotāju** interešu **pārstāvībai** un pašvaldības **teritorijas attīstībai**.

Padomes **loceklis**:

- ✓ ≥ 16 gadu
- ✓ Latvijas vai tāds ES dalībvalsts **pilsonis**, kas pastāvīgi uzturas Latvijā
- ✓ **nav** domes deputāts, pašvaldības izpilddirektors vai viņa vietnieks

Padomes **vēlētājs**:

- ✓ ≥ 16 gadu
- ✓ Latvijas vai tāds ES dalībvalsts **pilsonis**, kas pastāvīgi uzturas Latvijā
- ✓ atbilstība pašvaldības noteiktiem kritērijiem attiecībā uz **dzīvesvietu vai īpašuma** piederību (ja noteikti)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki Iedzīvotāju padome

Iedzīvotāju padomes **kompetencē** ir jautājumi, tai skaitā iespēja iesniegt domes **lēmuma projektu**, kas skar attiecīgās teritorijas iedzīvotāju intereses un izriet vismaz no šīm **pašvaldības funkcijām**:

- ✓ teritorijas labiekārtošana un sanitārā tīrība
- ✓ kultūras piedāvājums un atbalsts kultūras norisēm
- ✓ sekmēt un atbalstīt saimniecisko darbību.

Domei ir pienākums noskaidrot padomes **viedokli, pirms pieņemt lēmumu** par izmaiņām minēto pašvaldības funkciju izpildes kārtībā, ja tās var skart padomes darbības teritorijas iedzīvotāju intereses.

! Domnīcas «Providus» sagatavotās [Vadlīnijas iedzīvotāju padomju veidošanai pašvaldībās](#).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

III. Sabiedrības iesaistes rīki Iedzīvotāju padome

Iedzīvotāju **padomes nolikums** = **priekšnoteikums** padomes izveidei = **saistošie noteikumi**, kuros nosaka:

- ✓ padomes papildu kompetenci
- ✓ padomes darbības teritoriju
- ✓ padomes locekļu skaitu, izvirzīšanas kārtību no katras teritorijas → iedzīvotāji
- ✓ ievēlēšanas kārtību → iedzīvotāji
- ✓ padomes darbības termiņu
- ✓ padomes darba organizāciju
- ✓ kārtību, kādā pašvaldības institūcijas izskata padomes iesniegumus

Ja paredzētas **vairākas padomes**, tām jābūt vienādiem darbības principiem, kas atrunājami **vienā nolikumā**.

! Shematisks informatīvais materiāls par iedzīvotāju padomes izveidi pieejams [VARAM tīmekļvietnē](#).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies par uzmanību!

Marta Bergmane, tālr. 66016720, marta.bergmane@varam.gov.lv
[Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija](#)

Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 5.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Vietējās teritorijas integrētās sociālās, ekonomiskās un vides attīstības un kultūras mantojuma, tūrisma un drošības veicināšana pilsētu funkcionālajās teritorijās" 5.1.1.2. pasākuma projekta Nr. 5.1.1.2/1/23/I/001 "Pašvaldību un plānošanas reģionu kapacitātes uzlabošana" ietvaros.